

5. ОСВІТЯНСЬКІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Науковий вісник НЛТУ України
Scientific Bulletin of UNFU

<http://nv.nltu.edu.ua>

<https://doi.org/10.15421/40270533>

Article received 22.06.2017 p.

Article accepted 29.06.2017 p.

УДК 81'243:[37.091.212:630*]

ISSN 1994-7836 (print)

ISSN 2519-2477 (online)

✉ Correspondence author

S. R. Mason

s.mason2016@i.ua

О. Л. Малиновська, С. Р. Масон

Національний лісотехнічний університет України, м. Львів, Україна

"ІНОЗЕМНА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ" ЯК ІНТЕГРОВАНА НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА В ОВОЛОДІННІ ІНШОМОВНОЮ КОМПЕТЕНЦІЄЮ З ФАХУ

Розглянуто питання вивчення навчальної дисципліни "Іноземна мова за професійним спрямуванням". Наголошено, що суть професійно орієнтованого вивчення іноземних мов полягає у його інтеграції зі спеціальними дисциплінами. Вивчення навчальної дисципліни "Іноземна мова за професійним спрямуванням" є більш складним та багатограним процесом, оскільки, з одного боку, передбачає оволодіння іноземною мовою як лінгвістичним явищем, а з іншого – передбачає використання іноземних розумових форм і категорій у площині конкретної галузі та в її окремих професійних сферах. Тобто це – формування та розвиток іноземних та професійних знань, а отже – інтеграція лінгвістичної та професійної компетенції. Тільки за умов наявності цих двох компетенцій можна говорити про оволодіння студентами навчальної дисципліни "Іноземна мова за професійним спрямуванням". Зазначено, що основною умовою успішного оволодіння студентами "Іноземної мови за професійним спрямуванням" є успішне засвоєння ними двох дисциплін: "Іноземна мова (Загальний курс)" та спеціальної дисципліни за напрямом підготовки. Тільки у цьому разі вони зможуть успішно продукувати іноземні комунікативні акти за напрямом професійного спрямування. Акцентовано на інтегрованій особливості вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням та подано модель вивчення навчальної дисципліни "Іноземна мова за професійним спрямуванням".

Ключові слова: іноземна мова за професійним спрямуванням; іноземна комунікація; комунікативна професійно орієнтована компетентність; інтегрована навчальна дисципліна.

Вступ. Навчальна дисципліна "Іноземна мова за професійним спрямуванням" є важливою складовою частиною системи підготовки майбутніх спеціалістів вищого навчального закладу технічного профілю, що зумовлено тенденцією до світової інтеграції, розширенням наукового обміну, ростом міжнародного науково-технічного співробітництва.

Вона базується на активізації, систематизації та узагальненні лексико-граматичних знань, отриманих учасниками навчального процесу за попередні роки навчання і передбачає оволодіння іноземною мовою в межах програми загальної середньої школи.

Вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням має на меті – формування у студентів знань, навичок та вмінь професійно орієнтованої комунікації з урахуванням особливостей міжкультурної комунікації. Головне тут – формування у студентів не тільки іноземної комунікативної компетенції як лінгвістичного явища, але й формування іноземної комунікативної компетенції у площині майбутньої професійної галузі, в її конкретно окреслених професійних сферах. Тільки за умов наявності цих двох компетенцій можна говорити

про оволодіння студентами навчальної дисципліни "Іноземна мова за професійним спрямуванням".

Мова як комунікативний засіб виступає у всіх видах мовного спілкування як єдина система, складові частини якої підпорядковані цілям вираження тих чи інших розумових форм і категорій. Ні словник, ні граматична форма, ні фонемний склад мови окремо не утворюють ніякої комунікативної одиниці і не функціонують у якості будь-якого засобу передачі інформації. Мінімальною одиницею, що інтегрує в собі відповідні мовні елементи для процесу комунікації, є такий мовний акт, в якому здійснюється саме спілкування, а не просто передача безадресної інформації (Kolshanskii, 1985).

Виклад основного матеріалу. Виготський Л. С. зазначав, що засвоєння іноземної мови йде шляхом, протилежним тому, яким йде розвиток рідної мови. Дитина ніколи не починає засвоєння рідної мови з вивчення абетки, з навмисної побудови фраз, з вивчення граматики, вона засвоює рідну мову неусвідомлено і ненавмисно, а іноземну – починаючи з усвідомлення і наміру. Тому можна сказати, що розвиток рідної мови йде від низу до верху, тоді як розвиток іноземної мови – зверху

Інформація про авторів:

Малиновська Олена Леонідівна, канд. філол. наук, доцент. Email: mol2011@ukr.net

Масон Світлана Романівна, старший викладач. Email: s.mason2016@i.ua

Цитування за ДСТУ: Малиновська О. Л., Масон С. Р. "Іноземна мова за професійним спрямуванням" як інтегрована навчальна дисципліна в оволодінні іноземною мовою з фаху. Науковий вісник НЛТУ України. 2017. Вип. 27(5). С. 175–178.

Citation APA: Malynov's'ka, O. L., & Mason, S. R. (2017). "Foreign language for specific purposes" as an integrated academic discipline in acquiring foreign language competence in the specialty. Scientific Bulletin of UNFU, 27(5), 175–178.

<https://doi.org/10.15421/40270533>

вниз. У першому випадку раніше виникають елементарні, нижчі властивості мови і тільки пізніше розвиваються її складні форми, пов'язані з усвідомленням фонетичної структури мови, її граматичних форм. У другому випадку раніше розвиваються вищі, складні властивості мови, пов'язані з усвідомленням і намірами, і тільки пізніше виникають більш елементарні властивості, пов'язані зі спонтанним, вільним користуванням чужою мовою (Vygotskii, 1999). Тому, на нашу думку, вивчення навчальної дисципліни "Іноземна мова за фаховим спрямуванням" є більш складним та багатограним процесом, оскільки, з одного боку, передбачає оволодіння іноземною мовою як лінгвістичним явищем, а з іншого – це використання іноземних розумових форм і категорій у площині конкретної галузі та в її окремих професійних сферах. Тобто це – формування та розвиток іноземних та професійних знань, інтеграція лінгвістичної та професійної компетенції.

Приєднуємось до думки дослідників (Маркьян О. В., Покушалова Л. В., Гетманская М. К. та ін.), які вважають, що суть професійно орієнтованого навчання іноземних мов полягає в його інтеграції зі спеціальними дисциплінами, тобто це – інтеграція навчальної дисципліни "Іноземна мова" в загальний курс професійної підготовки спеціаліста-нефілолога. Такого роду інтеграція припускає, з одного боку, використання знань та досвіду, отриманого внаслідок вивчення курсу зі спеціальних дисциплін, а з іншого – використання іноземної мови як засобу отримання спеціальної та додаткової інформації з фаху (Markarian, 2004). Така інтеграція, на нашу думку, пов'язана не тільки з професійною підготовкою студентів (з профільними дисциплінами), але й із загальним курсом іноземної мови. Оскільки без засвоєння останнього (Іноземна мова "Загальний курс") студенти не зможуть засвоїти "Іноземну мову за професійним спрямуванням", тому, можна вважати, що навчальна дисципліна "Іноземна мова за професійним спрямуванням" – це синтез двох навчальних дисциплін – "Іноземної мови (Загальний курс)" та навчальної дисципліни за напрямом підготовки майбутнього спеціаліста (спецдисципліна). Отже, в цьому і полягає інтегрований характер навчальної дисципліни "Іноземна мова за професійним спрямуванням".

Підтримуємо також думку дослідників, які вважають, що потрібно посилити вивчення іноземної мови, оскільки короткий термін навчання (упродовж I та II курсу), на жаль, не дає змоги повною мірою охопити весь спектр професійно спрямованого та базового навчального матеріалу. Перерва між вивченням іноземної мови на перших курсах вищого навчального закладу та вступом у професійну діяльність не сприяє розвитку іноземних знань, а навпаки, призводить до процесу забування (Korol, 2012).

З урахуванням інтегрованої особливості навчальної дисципліни "Іноземна мова за фаховим спрямуванням" потрібно зазначити і про можливі інтегровані навчальні програми для профільних дисциплін, а це, водночас, передбачає співпрацю викладачів іноземної мови та викладачів профільних кафедр. Теми змістових модулів навчального матеріалу потрібно вивчати паралельно з обох дисциплін: "Іноземної мови за професійним спрямуванням" та відповідної дисципліни з фаху. Часто бу-

ває, що вивчають ту чи іншу тему з "Іноземної мови за професійним спрямуванням", а студенти-першокурсники ще не вступили у професійне навчання. Тому важливо, щоб змістове наповнення двох інтегрованих дисциплін було паралельним, а сам процес навчання відбувався би в один і той самий час. Гадаємо, що тут допускається деяке випередження вивчення навчального матеріалу спецдисципліни від навчального матеріалу "Іноземної мови за професійним спрямуванням". Передбачаємо, що таке незначне випередження може бути навіть корисним, оскільки студенти будуть підготовлені для іноземного сприйняття вже вивченого матеріалу з фаху. Наш досвід викладання "Іноземної мови за професійним спрямуванням" дозволяє нам стверджувати, що дуже часто студенти потенційно ще не готові сприймати іноземний матеріал, пов'язаний з їхньою майбутньою спеціальністю, оскільки цей матеріал, відповідно до навчальної програми, вони ще не вивчали. Дослідники з проблем викладання цієї навчальної дисципліни (Образцов П. І., Кучерявая Т. Л., Саликеєва С. Н., Філіпова Н. А. та ін.) вважають, що без наявності основної бази знань з профільних дисциплін студенти можуть відчувати великі труднощі в оволодінні навчальної дисципліни "Іноземна мова за професійним спрямуванням", оскільки вони не знатимуть спеціалізовану термінологію навіть рідною мовою і, відповідно, не зможуть успішно виконувати запропоновані їм завдання. Безумовно, така точка зору має під собою раціональне підґрунтя і цілком слушно варта уваги. Однак, вважаємо, що модель професійно орієнтованого вивчення іноземних мов повинна передбачати процес вивчення іноземної мови та майбутньої спеціальності паралельно (змістове наповнення навчального матеріалу) і приблизно в одних і тих самих часових рамках або з незначним випередженням останньої (темпоральна послідовність навчального матеріалу). Отже, вивчення "Іноземної мови за професійним спрямуванням" паралельно із профільними дисциплінами чи з деяким темпоральним випередженням останніх, у будь-якому разі, можна констатувати той факт, що наявність у студентів основних знань з профільних дисциплін та знань загального курсу іноземної мови, можна вважати основною передумовою в оволодінні навчальної дисципліни "Іноземна мова за професійним спрямуванням". Звичайно, що дисципліна "Іноземна мова за фаховим спрямуванням" не може охопити всього курсу навчальної дисципліни з фаху, але ті теми зі спеціальності, які в ній представлені, потрібно вивчати паралельно.

Професійно орієнтоване навчання іноземної мови в немовних ВНЗ потребує нового підходу до вибору змісту навчання. Його необхідно орієнтувати на останні досягнення в тій чи іншій сфері діяльності людини, він має своєчасно відображати наукові досягнення, які безпосередньо зачіпають професійні інтереси студентів, дають їм можливість професійного зростання. Отже, можна розглядати зміст навчання іноземних мов у немовних ВНЗ як сукупність того, що студенти повинні вивчити у процесі навчання, щоб якість та рівень володіння іноземною мовою відповідали їхнім вимогам і цілям, а також меті певного рівня освіти. Добір змісту повинен сприяти різнобічному та цілісному формуванню

особистості студента і підготувати його до майбутньої професійної діяльності (Panasenko & Akopjan, 2010).

Висновки. Навчальна дисципліна "Іноземна мова за професійним спрямуванням" є важливою складовою частиною системи підготовки майбутніх спеціалістів вищого навчального закладу технічного профілю і є синтезом двох навчальних дисциплін: "Іноземна мова (Загальний курс)" та навчальна дисципліна за напрямом підготовки майбутнього спеціаліста (спецдисципліна). Тобто, з одного боку, це – оволодіння іноземною мовою як лінгвістичним явищем, а з іншого – використання іншомовних комунікативних актів у площині конкретної галузі та в її окремих професійних сферах. Отже, це – інтеграція лінгвістичної та професійної компетенцій. З огляду на це, її можна вважати інтегрованою навчальною дисципліною. Основною умовою успішного оволодіння студентами цієї навчальної дисципліни є успішне оволодіння обох зазначених вище дисциплін. Тільки у цьому разі вони успішно зможуть продукувати іншомовні комунікативні акти за напрямом своєї спеціальності. Вивчення цієї навчальної дисципліни в жодному разі не може передувати вивченню профільних дисциплін, оскільки студенти, не знаючи основ спеціальності та базової термінологічної лексики рідною мовою, будуть не готові до іншомовного сприйняття навчального матеріалу зі спеціальності, що призведе до неефективності засвоєння дисципліни "Іноземна мова за професійним спрямуванням". Модель професійно орієнтованого вивчення іноземних мов повинна передбачати процес вивчення іноземної мови та майбутньої спеціаль-

ності паралельно (змістове наповнення навчального матеріалу) і приблизно в одних і тих самих часових рамках або з незначним випередженням останньої (темповально послідовність навчального матеріалу).

Перед викладачами цієї навчальної дисципліни стоїть завдання – регулярно підвищувати свою професійну та педагогічну майстерність з урахуванням галузевої специфіки викладання іноземної мови та постійно орієнтуватись на новітні досягнення у сфері, яка пов'язана з професійними інтересами студентів.

Перелік використаних джерел

- Kolshanskii, G. V. (1985). *Lingvokommunikativnye aspekty rechevogo obshcheni. Inostrannyye iazyki v shkole, 1*, 13–18. [in Russian].
- Korol, S. V. (2012). *Vyvchennja inozemnoi movy jak mova formuvannja profesijnoi kompetentnosti suchasnogo fahivcja. Zb. nauk. prac Metodyka vykladannja movy i literatury, Rozdil 2*, 161–165. [in Ukrainian].
- Markarian, E. V. (2004). *Obuchenie professionalno – orientirovannomu mezhkultumomu obshcheniu studentov – budushchikh spetsialistov po servisu i turizmu (na materiale francuzskogo iazyka). Abstract of candidate dissertation for pedagogic sciences. Piatigorsk: PGLU*, 18 p. [in Russian].
- Panasenko, G., & Akopjan, T. (2010). *Osoblyvosti profesijnogo orijentovanogo navchannja inozemnyh mov studentiv v nemovnyh vyshhyh navchalnyh zakladah. Ridna shkola, 1–2*, 30–34. [in Ukrainian].
- Vygotskii, L. S. (1999). *Myshlenie i rech. 5th ed.* Moscow: Labirint, 352 p. [in Russian].

Е. Л. Малиновская, С. Р. Масон

Национальный лесотехнический университет Украины, г. Львов, Украина

"ПРОФЕССИОНАЛЬНО ОРИЕНТИРОВАННЫЙ ИНОСТРАННЫЙ ЯЗЫК" КАК ИНТЕГРИРОВАННАЯ УЧЕБНАЯ ДИСЦИПЛИНА В ОВЛАДЕНИИ ИНОЯЗЫЧНОЙ КОМПЕТЕНЦИЕЙ ПО СПЕЦИАЛЬНОСТИ

Рассмотрен вопрос изучения учебной дисциплины "Профессионально ориентированный иностранный язык". Отмечено, что сущность профессионально ориентированного изучения иностранных языков заключается в его интеграции со специальными дисциплинами. Изучение учебной дисциплины "Профессионально ориентированный иностранный язык" представляет собой более сложный и многогранный процесс, поскольку, с одной стороны, предполагает овладение иностранным языком как лингвистическим явлением, а с другой – предполагает использование иностранных мыслительных форм и категорий в плоскости конкретной отрасли и в ее отдельных профессиональных сферах. То есть это – формирование и развитие иноязычных и профессиональных знаний, а следовательно – интеграция лингвистической и профессиональной компетенций. Только при наличии этих двух компетенций можно говорить об овладении студентами учебной дисциплины "Профессионально ориентированный иностранный язык". Отмечено, что основным условием успешного овладения студентами "Профессионально ориентированного иностранного языка" является успешное усвоение ими двух дисциплин: "Иностранный язык (Общий курс)" и спецдисциплины по направлению подготовки. Только в этом случае они смогут успешно производить иноязычные коммуникативные акты профессиональной направленности. Сделан акцент на интегрированной особенности изучения иностранного языка профессиональной направленности и представлена модель изучения учебной дисциплины "Профессионально ориентированный иностранный язык".

Ключевые слова: профессионально ориентированный иностранный язык; иноязычная коммуникация в профессиональной сфере; коммуникативная профессионально ориентированная компетентность; интегрированная учебная дисциплина.

O. L. Malynovs'ka, S. R. Mason

Ukrainian National Forestry University, Lviv, Ukraine

"FOREIGN LANGUAGE FOR SPECIFIC PURPOSES" AS AN INTEGRATED ACADEMIC DISCIPLINE IN ACQUIRING FOREIGN LANGUAGE COMPETENCE IN THE SPECIALTY

With the rapid acceleration in the progress of science and technology, the development of cross-cultural communication, cooperation and partnership with overseas colleagues, foreign language communication is becoming a priority on the global labour market. In this regard, its relevance is constantly increasing and the role of the academic discipline "Foreign language for specific purposes" is growing in importance. The essence of professionally-oriented foreign language learning lies in its integration with specialist disciplines, that is, it is the integration of the academic discipline "Foreign language" (General course) into the general course of professional training of future specialists. The study of the discipline "Foreign language for specific purposes" is a more complex and multifaceted process since, on the one hand, this involves the mastery of a foreign language as linguistic phenomenon, and, on the other hand, involves the use of foreign language mental forms and categories in the context of a particular area as well as its specific pro-

essional fields. That is, it is the formation and development of the foreign language and professional knowledge and, therefore, the integration of linguistic and professional competences. A key element to successful mastering the "Foreign language for specific purposes" course by students is the successful assimilation and retention of the two disciplines: "Foreign language" (General course) and a major-specific discipline in the area of training. Under these conditions only, they will be able to produce foreign language communicative acts in the field of professional activity. The study of the discipline "Foreign language for specific purposes" should not by any means precede the study of major subjects as students, not knowing the basics of their specialty and basic terminology in their native language, will not be ready to grasp specialist material in a foreign language, and this will lead to the ineffectiveness of the course "Foreign language for specific purposes". Therefore, the model of professionally-oriented foreign language learning should involve the process of in-parallel learning a foreign language and the future specialty (the content of the training material) and within the same time frame or the latter can be started a little earlier (the temporal sequence of the learning material). The teachers of this discipline are faced with the task of continual improvement of their professional and pedagogical skills taking into consideration field-specific features of foreign language teaching as well as constantly focusing on the latest developments in the field, which is related to the professional interests of students.

Keywords: foreign language for specific purposes; foreign language communication; professionally-oriented communicative competences; integrated academic discipline.